

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	—	—	—	8 Kor
Felévre	—	—	—	4
Negyedévre	—	—	—	2

Hírdetések díjszabás szerint.

A békeesség ünnepe.

Alig négyezer éves volt az emberiség élete s már is az erkölcsi romlottság pocsolójában hentergett.

Isten sok szép parancsot adott az embereknek, melyek szerint élniök kellett volna, de mint Izaiás írja, siketek és szófogatlanok maradtak még azok is, akikhez elküldé követeit.

A haragos Isten kemény megpróbáltatásokat küldött az emberiségre. Iszonyú csapásokkal sújtotta az engedetleneket: özönvizzel, tűzszóval, rabsággal, éhséggel, döghalállal, de a nép nem tért ostorozó-jához.

A jótétemények meg még nagyobb elbizakodottságot keltettek az elfásult szívekben s siketek és engedetlenek maradtak továbbra is.

Ekkor még egy volt hátra.

És mert Isten oly nagyon szerette a világot, egyetlenegy Fiát küldte le s munkára, fáradságra, halálra adta érettünk.

Elküldötte szent Fiát, hogy a maga példájával tanítsa meg az embereket igazi életre, hogy miképpen kell a balszeren-

csében állhatatosságot, üldözések között bátorságot, minden veszedelmek, minden csapások közepette szeretetet gyakorolni.

A bethlehemi jászol szegényes pólyái közül világosság és melegség, az értelem világossága és az érzelmek melegsége áradt ki a világra.

Rombadól az ó világ s egy új keletkezett, mely nem az erőszakosságnak, hanem a véghetetlen szeretetnek műve volt.

Nyugalom és béke szállott az emberiség feldúlt keblébe.

Nagy és magasztos ünnepe lett a világnak. Olyan ünnep, amelyen megszűnik minden egyetlenkedés és torzsalkodás, amelyen a szeretet illi diadalát. Egy családdá válik az egész keresztény világ, s a békeesség Istenének hódolva szent örömet élvez.

A kevelység megalázódik az Isten fiának példáján, aki mennyei trónusából szegényes jászolba szállott s a ki keserves szenvedések közepette harminchárom évig fáradott váltásunkért.

A szenvedést, a nyomorúságot elfelejtjük, mert Rea gondolunk, kinél nagyobb szenvedést senkisémm állott ki.

Tizenkilenc század óta meg van az emberiség vigasztalása és védő paizsa.

Lelket megölő bűnök, jajjogó kétségbeesés közepette, szívünk megerősödik, ha arra gondolunk, hogy Isten emberré lett érettünk.

Micsoda felemelő és megnyugtató tudat a vergődő embernek, ha érzi, hogy minden veszedelmek közepette van egy biztos menedéke, melyben sohasem csatlakozik.

Emberi méltóságunk nagysága ott kezdődik a bethlehemi jászolnál, mert a kisded Jézus mi érettünk született.

Legyen ez emléknapon tiszta a mi örvendezésünk, mert a Nagy Isten, Izraelnek Szent Istene közünkbe jött! (Izaiás 12. 6.)

E magasztos örömek hatása alatt boruljunk a kegyelem székéhez, erős fogadást fevén, hogy életünkkel, gondolatainkkal, cselekedeteinkkel háláljuk meg ezt a nagy kegyelmet, melyet az Isten egyszülött Fia születésével, szenvedésével a már-már elmerülő emberiségnek biztosított.

Ő felkereste az elveszett juhokat, fel-emelte az elmerülteket, megbékéltette az

TÁRCA.

Karácsony a népeletben. *)

Írta: **Walter Gyula dr.**

I.

Szingzag, virágdús mező tarul a szemlélő elé, ha a romlatlan szív és ártatlan kebel megnyilatkozásain surran végig tekintete, melyek a karácsonyi ünnepek idején tapasztalhatók.

A legváltozatosabb szokások hosszú láncolata fűződik annak a szent éjnek emlékéhez, amelynek mély esendjében angyali ajkak szakították felbe a fáradt pásztorok édes nyugalmát.

Nemzedékről nemzedékre szállanak és jelentékeny mértékben fokozzák karácsony ünnepeinek derült hangulatát. Hűségesen fentartják, kegyelettel gyakorolják a századok. A családi szentélyek erős váraiba húzóva, nem érzik az idők pusztító viharait.

A szellemi áramlatok, a társadalmi forrongások nem érintik. A megváltozott viszonyok, az átalakult körülmények nem befolyásolják.

Megmaradnak régi egyszerűségükben. Sér-tetlenül megőrzik azt a büvölő erőt, mellyel a kedélyeket meghódítaniok sikerül.

A különböző népeknél különböző változatokban található karácsonyi szokások túlyomo részben a germán néptörzsektől származnak. Napjainkban is leginkább azon nemzetek körében vannak elterjedve, amelyek a germán néptörzsekkel rokonságban, vagy legalább szorosabb összeköttetésben, sűrűbb érintkezésben állanak. Közös eredetüket az a körülmény is bizonyítja, hogy lényegtelen eltéréseket leszámítva, csaknem egyenlők mindenütt, ahol feltalálhatók.

Hazánk szintén azoknak az idegeneknek köszöni e szokások meghonosodását, akik a török uralom idején városainkban letelepedtek.

Közelebről azonban nem vagyunk képesek megállapítani keletkezésük helyét és idejét. Minden valószínűség szerint azon népszokások maradványai, amelyek a pogány korban virágoztak. Meglepő hűséggel tükröztetik u. i. viszsza azoknak az ünnepeknek egyes mozzanatait és szertartásait, amelyeket a régiek Saturna és Wodán vagy Wuotan istenek tiszteletére szenteltek.

Mindkét ünnep csaknem ugyanazon a napokon tartatott, melyeken a kereszténység karácsonyt ünnepli.

Mindkét ünnep olyan istenségek tiszteletére volt szentelve, amelyekről a halandók a föld gyümölcsseit, a szeretet és béke áldásait várták.

Mindkét ünnepnél nagy szerepet játszott a nyugalom és kiengesztelődés, a jötekonyság és megbocsátás.

Mindkét ünnep főbb vonásai közé tartozott az öröm és vígság, amelyeket hathatósan ápoltak a különféle szórakozások és dús lakomák.

Mindkét ünnepen szokásban volt, hogy a családtagok, az ismerősök és barátok ajándékokkal kedveskedtek egymásnak.

Mindkét ünnepen örömtüzekkel hódoltak az isteneknek és zöldelő ágakkal díszítették a lakásokat.

Mindezen ősrégi szokások a kereszténység behozatala után is fennmaradtak. Nemesebb értelmet, magasabb jelentőséget nyertek. Új tartalmat öntött a kereszténység — a régi edényekbe.

Mint a hódítók tiszteletben tartják a meghódított népek nyelvét, erkölceit, szokásait: akként tanusított a kereszténység is bizonyos figyelmet és kíméletet azokkal az intézményekkel, szokásokkal és szertartásokkal szemben, a melyek a megtért népek életében fontosabb szerepet játszottak.

Egészen arra az állápontra helyezkedett, melyet ide vonatkozólag Nagy Szent Gergely pápa foglalt el. Az angolok apostola a következő utasítással látta el azokat a sz. Benedek-

*) Ezt az alkalmiszertű és ismeretterjesztő közleményt némi rövidítéssel a Magyar Államból vettük át.

Istennel haragban levőket, gyámolította az erőtlenekeket.

Nekünk született ő e napon, az örök békesség Szivárványa, zengedezzük az angyalok karával:

Gloria in excelsis Deo!

A római Mária-kongresszus határozatai.

— A Közművelődés eredeti tudósítása. —

II.

A Mária-társulatokról.

I. Minthogy a szerzetes rendek és vallásos társulatok már természetüknél fogva is a legalkalmasabbak a Szeplőtelen Szűz erényeinek követésére;

minthogy a szerzetes rendek és vallásos társulatok XIII. Leó pápa szavai szerint „eredetüket és létüket ama magas szent evangéliumi tanácsokból veszik, melyeket az emberi nem Megváltója intézett mindazokhoz, kik az idők folyamán a keresztény tökéletességre törekedni akarnak;

minthogy ugyanazon társulatok a püspököknek és klerusnak szükséges segítői, működnek a hitelesítésben, segítik az egyházat a lelkek üdvének munkálásában, s emellegva elnyomásuk, az egyház szabadságának és hivatásának megtámadása volna;

az 1904. évben Rómában összegyűlt Mária-kongresszus üdvözlö az összes vallásos társulatokat és szerzetes rendeket, s búzditja őket magas hivatásuk hátor teljesítésére;

elítéli az ellenséges szekták által ellenük szított igazságtalan üldözéseket;

érdeklükben felhívja az összes igaz ka-

tholikusok hathatós tevékenységét, hogy az igaztalanul megfosztott szerzetesek jogaikba visszahelyeztessenek;

végül kívánja, hogy az üldözött szerzetesek nemesen bosszúlják meg ellenségeik dühöngését, hogy újult buzgalommal ajánlják fel Istennek imáikat és szenvedéseiket, azért, hogy üldözőik a Szeplőtelen segítségével visszatérjenek az igaz útra s elkövetett gonoszágukat még jóvá tehessek.

II. Minthogy minden katolikus társulatnak céljaül kell kitűznie, hogy tagjai számára megkönnyítse ama tökéletesség elérését, melyet az Úr Jézus szavai szerint minden embernek el kell érnie „legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletesek“;

minthogy a Mária-társulatok a leghathatósabb eszközt szolgáltatják a tökéletesség megszerzésére, midőn a Szeplőtelen szeretetét, erényeinek követését, segítségül hívását ajánlják tagjaiknak, megfelelően ama mondásnak, „per Mariam ad Jesum“;

az 1904. év dec. havába tartott római Mária-kongresszus kívánja, hogy a Mária-társulatok vezetői igyekezzenek a következő szabályok végrehajtását sürgetni:

1. *A vezető tartsa mindig szem előtt, hogy minden Mária-társulat célja a keresztény tökéletesség gyakorlása, azért ajánlja a tagoknak a naponkénti elmélkedést, lelkiolvasmányt és lelkiismeret vizsgálatot.*

2. *Törekedjék a kiválóbb tagok példájával a lanyha tagokra hatni.*

3. *Ébressze fel a tagokban az apostoli szellemet, hogy mindegyik saját körében terjessze a bős. Szűz tiszteletét.*

4. *Tartsa távol a tagokat a vallástalan társulatoktól, az erkölestelen és valláselle-*

nes lapok és könyvek olvasásától; szoktassa őket a vallásos olvasmányokra; a felvétel napján tételen velük ünnepélyes igéretet erre vonatkozólag.

5. *Hogy az emberi tekinteteket megvetni tanulják, buzdítsa őket a vallásos tüneményekben, u. m. procesziók, kivilágítások, gyónás és közös szent áldozásban való részvételre.*

6. *Óvakodjék új áhitatossági formákat behozni, sőt még akadályok ellenében is törekedjék mindama régi és újabb keletű áhitatossági formákat kiküszöbölni, a melyek a keresztény áhitatot haszontalan, vagy veszélyes érzelmességben keresik. Elégedjék meg az Egyháztól jóváhagyott áhitatossági gyakorlatokkal.*

7. *Tanítsa meg a tagokat, hogy mondják el naponként a szent olvasót, viseljek a Kármel-hegyi boldog Asszony skapulárját, tiszteljék az Úr Jézus és a szeplőtelen Szűz szent szívét.*

8. *A Mária-kongresszus kívánja, hogy a társulatok vezetői évenként az egyházi hatóság felügyelete alatt közös értekezleteket tartsanak.*

9. *A társulati tagok is tartsanak közös összejöveteleket, hogy egymás példáján buzdulva a további munkára erőt és kitartást merítsenek.*

10. *A társulatok férfi tagjai gondoskodjanak a szabályok terjesztéséről.*

(Folytatjuk.)

Szociális tevékenység.

2.

Mihez fogtam ily körülmények között? Kerestem az alkalmat, hogy minél gyakrabban találkozhassam híveimmel. Megalakítottam a kath. olvasókört. Többet elvontam a korcsmától, ha nem is egészen, legalább részben. Különösen vasárnapokon és ünnepeken este felolvasó estét tartottunk és tartunk most is. Sok jó, hasznos és üdvös dolgot megbeszélünk. Az olvasókör megalakítása után egy évre megalakítottuk

rendi szerzeteseket, akiket a Szigetország lakóinak megtérítésére küldött.

„Egyes külső örömeket meg kell nekik hagyni. Sokkal keszebbek lesznek így a belső, a lelki örömök befogadására. Szokásaikkal nem szabad egyszerre szakítani. Ők is csak fokozatosan, lépésről-lépésre haladhatnak a tőkely útjain. Nem emelkedhetnek egyszerre, ugrással a magasba.“

Nem lehetetlen emellegva, hogy a karácsonyi népszokások a pogány hagyományokra támaszkodnak.

Tulajdonképeni forrásaik mindazonáltal az a jámbor hit, az az áhitatos tisztelet és lelkesült öröm, amelynek némi bizonyítékait igyekezett a nép az isteni Kisdéd oltáiraire letenni.

A bethlehemi éj megfoghatatlan titka sohasem engedte nyugodni a nép képzeletét. Az angyali karok túlvilági éneke folyton rezgésben tartotta szívének hurjait. Csaknem állandóan foglalkozott azzal a dicső eseménnyel, amelynek dicsőségében és magasztalásában versenyre keltek a teremő ész és alkotó képzelet.

Az egyház is nagy gondot fordított annak a kegyeletnek ápolására, amelyet a szent éj emléke iránt híveinek lelkébe csepegtetett. Folyton sürgette, hogy karácsony ünnepe minél fényesebben, minél nagyobb vigság és örvendezés közepette tartassék meg.

— „Örüljétek és ismét mondom: örüljétek — kiált fel idevonatkozólag szent Bernárd. — Gondoljátok meg, minő fontos és magasztos a mai ünnep.

Az az öröm, amelyet egykor az angyalok hirdettek, átszarmazik minden népre. Azért különös ünnepélyességgel kell e napot megtartani.“

„Nem szabad szomorkodni — mondja egy másik régi író — mikor az élet kezdetét veszi.“

A szeretet és kiegyensúlyozás diadalünnepének tekinté az egyház a karácsonyt. Meltó megülésének elengedhetetlen feltételei gyanánt tehát a szeretet, a béke és öröm érzelmeit hirdette.

Minő mely gyökereket bocsátotte meggyőződés a hívek lelkeiben, bizonyítja Nagy Theodózius császár. Midőn egyházi tilalom alá volt vetve és nem vehetett részt a karácsonyi istentiszteleten, keserűen panaszkodott, mily kegyelemtől van megfosztva. Szegényebbnek vallotta magát az utolsó koldusnál, „mert az — úgy mond — elmehet a templomba és élvezheti az ünnep örömeit.“

Nápolyi Alfonz († 1396.) nem bocsátkozott utközetbe karácsony ünnepen. „E napot — mondotta — minden győzelemnél többre becsülöm“.

Hasonlóan gondolkodott Skanderbég.

Karácsony ünnepe közelgett, midőn a törökök ellen sikra kellett volna szállania. Nem tette. „Nem szabad — így szölt — ez ünnep körül nyugtalanítani ellenségeinket. Még kevésbé szabad valakit életétől megfosztani akkor, midőn az Életet és Világosságot kaptuk“.

Orleans ostroma alatt 1428-ban karácsony estéjére fegyverszünetet kötöttek és a harcárlamát a szent énekek dallamai, az ünnepi öröm vidám hangjai váltották fel.

Hogy minden tekintetben méltóan ünnepelhessék a hívek az Üdvözítő megtestesülésének emlékét, hosszabb időre terjedő előkészületekről is gondoskodott az egyház.

Legelőször Spanyolországban honosult meg az adventi időszak ünneplése. A saraçossai zsinat rendelte el 380-ban, majd az iterdai 524-ben. A IX. századtól kezdve azonban az egész egyházban el van terjedve.

Indokolását szépen fejté ki Coesarius arlési püspök (470—543), midőn a következőket mondta: „Ha valamely előkelő egyéniség születésének évfordulója közeledik, napokkal előbb tisztogatja már és díszített lakásának falait.

Ha egy földi halandó érdemes arra, hogy így ünnepeljék születésének emlékét, minő előkészületekkel kell várnunk azt a pillanatot, amely a mindenség Teremtőjét ajándékozta a világnak?“

Az egyház a kora reggeli órákban tartatni szokott Rorate-misékkel és más ájtatoságokkal készül a karácsony ünneplésére. A család és társadalom különféle kisebb örömei izlettése által igyekszik a karácsonyi örömei élvezetének vágyát elesztetni és növelni.

Úgy az egyházi intézmények, mint a társadalmi szokások egy közös cél szolgálatában állanak. — Erkölcsi hatásokat akarnak a lelkeken gyakorolni. Belső átalakulást igyekeznek a keblekben előidézni.

A hosszú téli estéken, midőn a fagyos szelek dermesztő fuvallatai lejtenek végig a hólepte tájakon, a kellemes fűtött falak között gyülekeznek össze a család tagjai. Mig a szü-

a fogyasztó és értékesítő szövetkezetet. Sok el-
lenség volt, mert a három zsidó szatócs és
koresmáros a népet folytonosan bujtogatta s a
Kálvin-féle felekezetűekkel elhittette, hogy az pá-
pista dolog, pápista bolt, fűnek-fának panaszko-
dott, hogy a kath. pap kivette családjá szájából
a kenyeret, rongyossá tette őt és családját. Még
az is megtörtént, hogy a gyenge gondolkodású
Kálvin-féle pásztor a helyett, hogy pártolta volna
a szövetkezetet és segített volna a megalakítás-
ban, még leszólta s híveit lebeszélte a támoga-
tásról.

A fogyasztó és értékesítő szövetkezet által
ha nem is egészen, de részben a zsidók vissza-
éléseinek útját állottuk, hatalmas gátlást emel-
tünk a zsidó üzelmekkel szemben. Szívósan tar-
tották a tüzet, dolgoztak ellenünk, a financia is
segített nekik. Elég szegény, hogy magyar finán-
cok egyesületi boltunkkal szemben a zsidóknak
segítettek, zsidók úsztására szövetkezetünket ü-
ldözték, illetéktelen adókkal, bélyegbüntetésekkel
terhelték. Végül a miniszteriumnál tettünk pa-
naszt a „Hangya” központ útján, intést kaptak
és visszahúzták magukat. Egy cseppet sem cso-
dálkozom a tapasztaltak után, hogy a zsidók sok
községben oly rohamosan meggazdagodnak. Kon-
kurrencia nélkül egészen szabad a vásár, sza-
badon szakmányolhatnak. Jaj a magára hagyat-
tott szegény népnek!

A mit a bevándorló zsidó előkelő zsidó
pártfogásával egy hét alatt megnyer, a dohány-
és sóárusági jogot, nekünk 50—60 gazda egye-
sületének csak feleli lótas-futás és többszöri ké-
rés után, nagy bajjal lehetett megkapni. Az ital-
mérési jogot pedig csak három év után a
„Hangya” központ pártfogásával. A ki nem
tapasztalta, nem is igen tudja elhinni, hogy a
zsidók mily nagy mérvű pártfogásban, támoga-
tásban részesülnek hivatalos közegek részéről
főképpen a financiál. Miért? Azért, mert könnyű
szerrel gyűjtött vagyonból, könnyű a sok aján-
dékot hordani. Még azt is szokták mondani:
„a pénz beszél, a kutya ugat.”

Azon időben, midőn szövetkezeti boltunk
részére az italmérési jogot akartam megszerezni,

gyakran jártam a pénzügyigazgatósághoz. Egy
alkalommal találkoztam egyik osztálytársammal,
ki előkelő pénzügyigazgatási, egyenes külletű,
jellemes hivatalnok. Azt kérde tőlem: „Te miért
jársz oly gyakran ide?” Elmondottam, hogy
egyesületi boltunk van, annak számára italmé-
résí jogot akarok szerezni, hogy a zsidó kores-
márosok üzelmekéig véget vessünk, mert azok
az italokat hamisítják, az embereket lerészegítik
s így könnyű szerrel kizsákmányolják. Még or-
gazdák is stb. stb.

„Jaj barátom! itt te nem érsz célt. Itt
nincs alkotmány! Itt a zsidót nem szabad szidni,
mint antiszemítát csakhamar megjegyznek s nem
teljesítik kérésedet. Röviden jelzem, itt a pénz
beszél.”

Barátomnak szóról-szóra igaza volt és van.
De azért nem esüggedtem, ezeket hallva és ta-
pasztalva még fokozottabb mértékben fogtam a
nép védéséhez. Igazságos ügyem teljes tudatá-
ban merészen kezdettem fellepni. Megtudta Ká-
rolyi Sándor gróf és megtudják derék elvtársai
is, hogy minő világ van nálunk fele. Azután
volt eredmény! Nemsokára szövetkezetünk egy
bizalmas felszólítást kapott, hogy minden zsidó
koresmából (más nem is volt) vegyünk egy liter
pálinkát, két megbízható egyén várja az ajtóban
a pálinkát hozót és a két tanú előtt azonnal
pecsételtesük le az üvegeket, küldjük fel a
„Hangya” központhoz. Úgy tudom, hogy a
„Hangya” központhoz tartozó minden szövetke-
zet kapott ily felhívást. Úgy tettünk, mint kíván-
ták. A mint később magán úton értesültünk, a
pálinkákat hivatalosan vegyelemezették, de az
eredményről semmi értesítést sem kaptunk. Úgy
látszik nem volt tanácsos a néppel közölni az
eredményt. Azonban a jó következménye a népre
megvolt. A miniszter csakhamar megparancsol-
ta, hogy szövetkezetünknek azonnali adja meg a
pénzügyigazgatóság a körlátlan italmérés jogot.
A községek is csakhamar körlátlan italmérésí
joghoz jutottak a szekelyföldön.

De talán kérdi valaki: mi haszna van a
szövetkezeti boltnak és a szövetkezeti koresma-
nak? Megmondom szívesen. A szövetkezeti bolt

önzetlen vezetés mellett a községben megszü-
nteti az áruüzorsót, mely minden oly községben
pusztít, nagyon kevés kivétellel, hol nincs fo-
gyasztó szövetkezet. Mihelyt a szövetkezeti bol-
tot berendezik, egy liter ecet, mely azelőtt 12
fillér volt, lesz 6 fillér és sokkal jobb minő-
ségű. Egy szál gyertya, mely azelőtt 16 fillér
volt, lesz 12 fillérre. A zavaros rossz petro-
leum 44 fillér volt a zsidónál, a szövetkezeti
bolt árulja 36 filléren a tiszta két csillagos bras-
sai petroleumot s így tovább minden cikknél.

Mig nem volt a szövetkezetnek italmérésre
joga, csak csinált vagy hamisított bort lehetett
kapni a zsidó koresmákban 70 filléren. Mióta a
szövetkezet árul a községben, télen-nyáron 64
filléren tisztán kezelt természetes jó ó-bort lehet
kapni, mely a budafoki magyar királyi pince
tanfolyam pincejéből jött. Harmadik, negyedik
községből eljönnek, vizik egészségesekek és
betegnek, mert máshelyt 1 koronán sem le-
het találni.

A pálinkát a szövetkezeti boltban nem ha-
misítják, nem keverik vitriollal, nem tesznek pap-
rikát a hordó fenekére, mert a szövetkezeti igaz-
gatósága ellenőrzi. Gyakran tart vizsgálatot, leg-
kisebb visszaélést sem tűr el.

Szigorúan meg van hagyva a szövetkezeti
koresmárosnak, hogy részeg, házsártos ember-
nek italt ne adjon, küldje vagy vezesse haza
vagy értesítse azonnal családját. Falragaszon fig-
yelmeztetés van, hogy a koresmai helyi-
ségben kivétel terhe alatt tiltva
van minden káromkodás, szitkozódás,
átkozódás, trágár beszéd, minden
vallás- vagy társadalomellenes
nyilatkozat, vitatkozás.

Még ellenségeink is elismerik, hogy szövet-
kezetünk koresmája a józanok koresmája, hol
1+2-deci pálinka vagy fél liter bor mellett ba-
rátságosan elbeszélgetnek a község lakóit, jó
lapokat is olvasnak, mert ott az „Alkotmány”,
az „Új Lap”, a „Közművelődés”, „Szövetkezés”,
„Magyar Gazdák Szemléje”, „Magyar Földmü-
velő” és „Néppárt” állandóan rendelkezésre ál-
lanak.

lők melyen elmerülnek munkájukban, a gyerme-
kek gyakran összedugják fejüket és alig hall-
ható hangon kérdegetik egymástól:

— Vajjon hányszor fogunk meg fölébredni,
míg eljöv a Jézuska?

Kíváncsi puhatólódásuk közepette saját-
ságos idegen jelenik meg az ajtó küszöbén. Né-
mely vidékeken az „őreg József”, más helyen
a „Mikulás” vagy „Nikuló”, illetőleg Klarz,
Szanti-vagy Szami-Klausz. Itt Márton, ott Ru-
precht, illetőleg Rumpanz vagy Zemper, vagy
egészen egyszerűen a „szent ember”.

Szent József, szent Márton, szent Miklós
nevezetes történeti alakok. Jőszívűségük, a sze-
gények iránt tanusított bőkezűségük, nyájassá-
guk és leereszkedésük alapja annak a szerep-
nek, amelyet a gyermekek világában betöltenek.
Kevesebbet tudunk Ruprecht eredetére és je-
lentőségére nézve.

A különböző vidékek szerint különböző az
alak is, amelyben ez idegenek megjelenni
szoktak.

Ahol szt. Márton, vagy sz. Miklóst sze-
mélyesítik, püspöki ruházatban lépnek a gyer-
mekek elé.

Rendszerint azonban szegényesen öltözött,
fehér foszlányokba, vagy szőrmés ruhadarabokba
burkult öreg, hosszú szakállú férfiút ábrázolnak,
akinek fején majd egy benyomott kis vánkös,
majd régi divatú nagy kalap, majd valami kucs-
maféle látható.

Árcát némely vidékeken lizztel hintik be.
Más helyeken korommal feketére mázolják. Szá-

jából hosszú törös nyelv nyomul elő, amely kü-
lönösen fokozza a gyermekek idegenkedését.
tartózkodását és félelmét.

Kezeiben, amelyek némely helyeken össze
vannak láncolva, esengetyüt, kolompot, három
ágú villát, vagy vesszőket hordoz.

Igen gyakran egyedül, nem ritkán azonban
kisebb-nagyobb kísérettel körülveve látjuk ezen
alakokat azon a fáradtságos úton, melyet legin-
kább december 5-én este végeznek.

A Mikulást hűségese szolgálja — a Krampusz,
vagy Bartel kíséri. Kitéle felől, multjáról, elő-
életéről mítsem sikerült kiferkészní. Csak annyit
tud felőle a világ, hogy ellenszenvet, félelmet
gerjesztő alak. Akkor sem képes rokonszenvet
ébreszteni, ha a legpazarabb bőkezűséggel osz-
togatja is azokat a nyalánkságot, amelyeket
gazdája után hordoz!

Vannak vidékek, a hol a Mikulás és pá-
lyatársai nem fáradnak be a lakásokba, hanem
más módon juttatják a gyermekekhez ajándé-
kaikat. Sok helyütt falvakon az alacsony kunyhók
kéményein át bocsátják be azokat. Máshol
azokba a gondosan kitisztított cipőcsékbe rej-
tik, amelyeket a gyermekek vagy az ablakok-
ban, vagy az udvaron, esetleg a kertben lehe-
tőleg valamely eserje vagy bokor ágai között
helyeznek el.

II.

A legrégibb idő óta, a legáltalánosabban
elterjedt karácsonyi szokások közé tartozik a
különleges, dús lakoma.

Eredete minden valószínűség szerint azokra

a lakomákra vezethető vissza, amelyek a pogány
népeknél „Saturnus” és „Wodan” ünnepén sze-
repeltek.

Napokkal előbb sűrű-forog már a ház asz-
szonya, hogy övéinek igényeit az ünnepek alatt
kielégíthesse.

Gondjait nemcsak a mennyiség, hanem
különösen a minőség veszi igénybe. Vannak
eledelek, a melyeknek nem szabad a karácsonyi
asztalról hiányozniok. A legjelentekenyebb sze-
repet a tésztaeműek, édességek és gyümölcs-
felek játsszák, a melyek azokra az áldozatokra
látszanak emlékeztetni, a melyekkel a régiak
Saturnusnak és Wodának kedveskedtek.

Sok helyütt, a régibb időben az egész éjen
át folyt a lakmározás és nem esékely kiesapón-
gásokkal volt összekapcsolva.

Svédországban karácsony estején a szoba
menyezeteről vékony fonalon egy kis fejseze
függött alá. Midőn valaki poharat kiürítette,
odalépett a fejsehéhez és körben forgatni kezdte.
Ha fejét megérintette, újból ki kellett egy pohar-
rat ürítenie.

Oly végleteleg mentek már a németek e
lakomák alkalmával, hogy nemcsak „Wein-
nacht”-nak gunyolták a Weinnachtot, hanem
egyes államok kénytelenek voltak tilalmi rende-
leteket bocsátani ki a karácsonyi dözsölések
ellen.

Miután különlegesek a karácsonyesti ételek,
a morzsák sem lehetnek közönségesek. Azért is
szorgosan összeszedik és mint főfájás, köszvény-

A szabályrendeleten túl nincs kontózás, legfőkébb 6 koronáig adnak hazahordásra. Eddig még senkit sem pereltünk be kontóért, reményem, hogy ezután sem lesz rá eset. De hát mi lett a szegény zsidókkal? Egyik szép esendően elköltözött családjával együtt. A gatlás nem tett neki, a másodiknak a kezéből kivették a csapot, mert kiszámíthatatlan sok kárt okozott. Az embereket részegeskedésre esabította, állandóan esalta. A részeges embereket még a záró óra után is magánhelyiségekben ott tartotta, együtt mulattak. Kötelezvényeket, váltókat iratott alá részeg emberekkel. Egyik notorius részeges embertől 500 K. koresmai kontót hajtott fel per útján. Az illető eladta egy telkét, egy drága jó rőtjét, hogy koresmai kontóit kifizethesse.

Ezen második kazár szép nagy telket és birtokot vett a hirtelen összeharagosított pénzből, most szorgalmas birtokos földmivelő, jól gazdálkodik.

A harmadik még nyugtalanodik, fut, farad gyermekeivel, mintha megvolnának zavarodva, kér, könyörög, hogy ne hagyják, keressék fel őt is, mert nekie is élnie kell. De már hozzáfogott a földmiveléshez is. Szánt, vet ő is és kenyésedesnek indult kisasszony leánya! szorgalmasan gyomlálják, kapálják a cukorrépat, tehenet fejnek és szorgalmasan hordják a tejet a tejszövetkezetbe, mert nálunk van olyan is. Hogy mi az, miképpen alakult és hogyan működik? később ezt is előadom Isten segédelmével, de előbb megfogom tenni észrevételeimet a községi koresmákról és egy szekelyföldi beteges fogyasztó szövetkezetéről.

(Folytatjuk.)

HIREK.

— **Olvasóinknak, munkatársainknak boldog ünnepeket kívánunk.**

— **Karácsonyi ünnepek.** A gyűfhevári róm. kath. elemi fiúiskola 23-án d. u. tartotta tizenhárom pontból álló ünnepét. Felváltva volt több ének, több szavaltat. A sikerült ünnepén számos érdeklődő és szülő jelent meg gyönyörködve az apróságok kedves fellépésében. Az ünnep végén a ragyogó karácsonyfa

esett kopasztás alá. Minden gyereknek jutott valami a Jézuska ajándékából: szegényebb gyerekeknek meg ruhát és lábbelit is juttatott a gyerekek isteni barátja az édes Jézus. A gondos tanítók pedig hálás elismerést érdemelnek, hogy nem kevés fáradsággal és buzgósággal gondoskodtak arról, hogy tanítványaik legszegényebbei is érezzék a kereszténység legmagasabb ünnepének fenségét és melegségét.

A gyűfhevári papnevelő intézet növendékei karácsony estéjén méltóságos és főtisztelendő Mailath Gusztáv Károly gróf püspökük és atyjuk kegyes jóvoltából tombolával egybekötött kedves családi ünnepélyt tartottak a következő sorrenddel: 1. Nyitány. Szántory. Előadja a zenekar. 3. Ünnepi beszéd. Tartja Péter János IV. éves hittanhallgató. 3. Kápolna. Kreutzer. Előadja az énekar. 4. Mária-évre. Nagyfalusító. Szavalja Anda Géza IV. éves h. h. 5. Vetített képek. 6. Hunyady-induló. Előadja a zenekar. Tombola.

— **Immakulata ünnepek.** Az erzsébetvárosi örmény kath. hívek mindig kiváló kegyelettel ünnepelték a Mária-tiszteletére rendelt napokat; bucsúhellyé avatták Mária templomát, s habár hozzá a még búcsú nincs esatolva, gyalog elzarándokolnak a város előkelőségei oda, mert Máriahoz való ragaszkodásuk mintegy szivökből nőtt ki, hogy a nagyrészt másfelekezeti területen, Almakerekben is nyíltan tanúságot tehesse az istenről, a boldogságos Szűz iránti ragaszkodásukról. Nem esoda, ha négy napon át az esti órákban a Mária-tisztelet csaknem este 7 óráig kiváló kegyelettel és a legszébb buzgósággal hallgatták Avedik Lukács főesperes-plebánusnak gyönyörű Mária-beszédeit, a lorettói letenyéhez esatolt imákat, s mint az első keresztények sz. buzgóságban várták a gyönyörűen kivilágított és-felekesített templomban az esti összeharangozást, a Mária tiszteletére adott ünnepélyes szerezadót. Másnap, vagyis Boldogasszony fogantatása ünnepén egész nap szentsegimadás, a hívők áldoztatása és a helyi irgalmas nővérek vezetése alatt levő leányiskolában egy kedves ünnepség tette feledhetlenné

a Szeplőtelen Fogantatás hitcikkelyének 50-éves évfordulóját. A növendékek által előadott megható három Mária-ének, Barla Aranka, Rözgonyi Erzsike és Eperjesi Panna növendékek hála szövezei a Avedik igazgató szívéhez szóló beszéde tettek érdekessé és kellemessé ez ünnepet. Delután az előkelő hölgyek terdeltek az Oltáriszentség előtt és este hálaadással és a főesperes-plebánus lebilincselő beszédevel ért véget, de csak a szertartásban, mert a szívekben ott foglakozni az élet fogtyágát a Mária szeplőtelen fogantatásának jubileumi emléke.

Fényes ünnepet rendezett folyó hó 18-án az etédi róm. kath. ifjúsági egyesület. Az ünnep este 7 órakor vette kezdetét, mely alkalommal a nagyszámú közönség és a tagok zsufofolásig töltötték be az iskola tantermét. A bevezető imaelhangzása után Pap Gyula plebános, az egyesület tevékeny elnöke mondott emelkedett beszédet, melyet a közönség eljenzessel fogadott. Az ünnepi beszéd után következett Kálmán Károly „Immakulata” című ünnepi színművének előadása, melyet Balinth Zoltán tanító, az egyll. titkára rendezett. Az ünnepi színmű előadása meglepően sikerült. Szindarab végén meghatóan énekeltek az ifj. egyll. tagjai és az iskolás növendékek. Ezután Mére Juliánna szavalta Szabó Imrének: „Szeplőtelen fogantatás” c. költeményét nagy hatással. Szavalt után ének következett, melynek végeztével Bakó Lidia szavalta Varga Lajosnak: „A bűnnélkül fogantatás” c. költeményét, mit a közönség élénk tapssal fogadott. Ezután ismét az elnök plebános mondotta el záró beszédjét, „mellyel valóssággal felvillanyozta a szíveket, áthatotta a közönséget s végül a szereplő személyeknek köszönetét nyilvánítva az ünnepélyt bezárta.

— **Visszatérés.** December 8-án, Sepsiszentgyörgyön 4 görögkeleti család, összesen 12 lélek visszatért a katolikus anyaszentegyházba. Az ünnepi szt. mise alatt, melyet Fejér Manó esperes plebános celebrált, elmondották a tridentit hitformulát, mielőtt Pellion s. lelkes nagyszámú hallgatóság jelenlétében a pápa iránti hűségére és szeretetre buzdította őket.

bántalmak és más szenvedések ellen igen hatásos gyógyszer gondosan megőrzik.

Nemesak a családtagok, hanem az összes háznép bővebb ellátásban részesül karácsony ünnepén. Sok vidéken még az állatokról sem feledkeznek meg.

III.

A népek jámbor hite szerint az új év karácsonykor veszi kezdetét. A nap ekkor megfordul pályáján, hogy új körútjára induljon.

Mielőtt azonban megkezdene pályafutását, egy pillanatra megállapodik, mint a légberőpített kódarab, ha emelkedésének tetőpontjára jutott. E pillanatban, mint egy nyitva feledett ablakon keresztül, megláthatjuk az örökkévalóság esodát.

Megnyílnak a hegyek. Kíneselek jutnak a föld színére. Halottak kilépnek sírjaikból. Az állatok emberi nyelveken beszélnek. A vizek borrá változnak. A növények felelednek, virágoznak, gyümölcsöket hoznak.

Ilyen nézeteknek látszik hódolni a latin egyház egyik legjelesebb költője Prudentius, (348—410.), midőn így szól: „Ez (t. i. a karácsony ünnepé) volt a világ megújulásának kezdete. Virágok borították az egész földet. Nektár esőrgedezett a patakokban. Méz tört elő a sziklákban”.

„Diesérje az Urat minden ajk — így buzdit egy másik régi költő — mert nagy adományokban részesültünk. Harmat szállott a felhőkből. Virág fakadt a gyöngyből, a melynek illata gyógyító erőt rejtget”.

A hirneves Ábrahám a S. Clara is ezen értelemben nyilatkozik, midőn egyik beszédében a következőket mondja: „Nagyon sok esoda történt, midőn a magasságbeli Fia született. Először is számtalan angyal szállott le az égből és mindenféle kedves énekekkel tisztelte az újszülött aranyos isteni kisbódet. A vidékre nehezű vastag hólepel egy pillanat alatt szetfoszlott, elolvadt. A fák rügyezni kezdtek. A földből virágok fakadtak.”

A bécsi udvari könyvtárban van egy levél, a melyben a hamburgi püspök 1426. évi január 16-ikán írja, hogy két almafáról hallott, a melyek karácsony éjjelen virágoztak és gyümölcsöt termettek. Bizonyos Weitra András megerősíti e tényt és hozzátéti, hogy kezeiben volt egy ilyen alma. — Nider János 1430-ban feljegyezte, hogy Nürnberg közelében létezik egy fa, a melyről karácsony éjjelen érett gyümölcsöt szoktak leszkazítani. Igen sokan záradokolnak a fához évenként — úgymond — hogy a valósságról meggyőződjenek.

Ezeket a tényeket figyelmeztetéseknek, új oktatásoknak tekintették a hívő lelkek. Azt hiték, hogy ha a kisdéd Jézus örömét találja a szabad természet ilyenemű hódolatában, még szívesebben fogja venni, ha a jó keresztények lakásaikban üdvözlik hasonló jelekkel. Arra törekedtek tehát, hogy karácsony estéjére zöldelő fákkal díszítsék hajlékaikat.

A különféle gyümölcsfákat azonban a XVI. századtól kezdve azok a fenyűágak váltották fel,

a melyek napjainkban oly jelentékeny szerepet játszanak.

Mások egészen más magyarázatát adják a karácsonyfa szokásának. Azt állítják, hogy szintény a pogány hagyományokra vezető vissza.

Tény, hogy a germánok Wodán tiszteletére egy fenyűfát is szoktak évenként feláldozni. Gyökereit elégették. Azokat az áldásokat akarták ily módon szemléltetni, a melyekben Wodán az emberiséget a világosság és meleg által részesítette.

Tény az is, hogy miután Wodán ünnepeinek tartama alatt a földön járt, tisztelői a fenyűágaival feldíszítették lakásaikat, hogy a magas vendéget méltóan fogadhassák és áldásait kiérdemelhessék.

Mikor vette kezdetét a karácsonyfa felállításának szokása, biztosan nem lehet megállapítani. A XVI. század előtt azonban alig jöhetett divatba. A legrégebb adatok, a melyek e szokásról szólnak, mind a XVI. századra utalnak.

Némelyek szerint Svédország a hazája, a honnan egy katona által jutott más államokba.

A lützeni esata után, 1632. őszén, súlyosan megsebesülve a Lipese közelében fekvő Lindau falai között keresett a svéd harcos menekvés. A szakszerű kezelés és gondos ápolás megmentette életét. Néhány hét alatt annyira javult állapota, hogy a karácsonyi ünnepekre haza készülhetett.

Mielőtt azonban távozott volna, le akarta róni tartozását. A lelkes engedelmével, állítólag „hazájának szokása szerint” karácsonyi ünnepséget rendezett a templomban. Ha-

— **A gyulafehérvári** róm. kath. Tanoncotthon tombolatérvák kiosztásával egybekötött karácsonyfa-ünnepélye ma f. hó 25-én Karácsony napján d. u. 1/5 órákor lesz.

— **A Kath. Legényegyesület** programja mellett hűségesen kitart. Gondoskodik arról, hogy az egyesület missziójával rokonszenvező közönséget hétről-hétre nemesen szórakoztassa és ismeretekben gazdagítsa. A múlt vasárnap már harmadik felolvasó estélyét tartotta. A felolvasást megelőző részlet egészen stilszerű volt, a bekövetkező karácsonyi ünnep hangulatába vonta be a megjelent közönséget. A színpadi függöny felvonása után a bethlehemi jászol tárult a szemlélők elé gyertyák ragyogó fényében. E jelenséghez alkalmazkodott nemcsak az a két karácsonyi ének („In dulci jubilo“ és „En almanox“), melyet egy alkalmi vegyes kar hangulatosan énekelt, hanem Vargha Gy. „Jövel Megváltó“ c. költeményének elszavalása is. Müller Teréz k. a. meglátó mély érzéssel juttatta érvényre a költemény szépségeit.

Majd Péter János dr. főgimn. tanár tartotta meg felolvasását a XVII. századbeli magyar iparról és kereskedelemről. Már a tárgyvázlat is nagy körültekintésre vall. Manapság minduntalan beszélünk az ipar és kereskedelem jelentőségéről, de vajmi kevesen ismerjük ennek a két gazdasági tényezőnek a múltját. Már pedig minden további fejlesztés, csakis a régi állapotokon vagy legalább is a régi fundamentumok ismerete és felhasználása segítségével történhetik. A felolvasó egy olyan műveltség-történeti képet rajzolt hallgatósága elébe, amely kép gyönyörködtetett és oktatott. Megtanulhatta mindenki, hogy két-három századdal ezelőtt nálunk az ipar és kereskedelem fejlettsége viszonylagos magaslatán állott, s hogy az akkori üzletemberek elve: a szolidaritás (mai nyelven szólva) és a becsületes kiszolgálás nem szólásmód volt, hanem valóság. Meg volt elégedve a vásárló is munkásával és viszont. A céhek ugyanis feltékenyen örködtek az illető iparoscéh jóhírve felett. Felületes, fuser munkás nem rontotta a céh becsületét.

Mindezeket a tanulságokat érdekes adatokkal, melyek erdélyi városaink multjával is kapcsolatban állottak, illusztrálta a felolvasó úgy, hogy a cím után száraznak látszó tárgya feldolgozásában nagyon is élénk és érdekelt volt. A közönség zajos tetszésnyilvánítással fejezte ki halálját a felolvasónak igazán sok fáradságot és sok utánnajárást kivánó tanulmányáért.

Örömmel jelezzük, hogy ezt az igen érdekes munkát a szerző szíveségéből, alkalomilag olvasóinkkal is megismertessük.

— **Idők jele.** A mi korszakunk, mint sokan mondták már, az egyesületek kora elnevezést fogja kapni. Annyi bizonyos, hogy az egyesületek és társaskörök gomba módra teremnek. Am az a sajtóság mégis, hogy bizonyos egyesületek felállítását ellen nem zakkol sem a magyar sajtó (?), sem az u. n. közzélemény. Mihelyt azonban egy kifejezetten katholicus egyesületet avagy kört akarnak létesíteni itt vagy amott, rögtön előállnak bizonyos honmentők s kimondják a szentenciát, hogy a felállítandó kath. egyesület vagy kör megbontja a társadalmi békét! Így történt ez Gyulafehérvárt a Kath. Kör létesítése alkalmával s így történik most Désen. Itt akarnak egy kath. kört létesíteni s szóról-szóra azok a hangok hallatszanak, mint annak idején nálunk. Mit jelent ez? Nagyon sokat jelent! Most nem fejtegetjük, de veszünk alkalmat később. Kath. férfiak és nők! nem látjátok az idők jelét? Fogjuk be a szánkat és dugjuk össze a kezünket?! Így — azt mondják — nem bontjuk meg a társadalmi békét. Ugy-e így jó lesz? Persze, hogy igen! Gondolkozunk csak!

— **Risum tenentis.** Ismeretes dolog, hogy a kormány alkotmányromboló munkájának igazolására nagy mértékben használgatja a vidéki sajtónak azt a részét, amely kapható ilyen szolgálatra. A vidéki sajtó ilyen részében, nap-nap után olvasunk tiszta igazságokat és fenyegetéseket az ellenzék ellen. Ezeknek a fenyegetéseknek klasszikus mintáját bocsátotta közre a minapában a szabadelvű sajtó. Ér-

zik rajta, hogy számít olvasóinak vagy tekintet nélkül való hódolatára, vagy pedig fogyatékos törvényismeretére. A megörökítésre méltó közleményt — tekintettel olvasóink józan ítélo képességére — minden kommentár nélkül közöljük:

„Bűnhődés a keddi merényletért. Tóth budapesti rendőrkapitány kihallgatta a megvert terem-örököt, részletes jegyzőkönyvet vettek föl a keddi országházi botrány részleteiről. Harmencöt ellenzéki képviselő ellen lázadás címen megindították a vizsgálatot. A rendőri vizsgálat megállapította, hogy a keddi verekedés szereplői közül kiket terhel súlyosabb vétség, ezek között a képviselők közt első helyen áll Lengyel Zoltán, aki egy teremőrt megvagdalt, véresre vert, Hock János, aki egy darabontot felpofozott és gazembernek nevezett, Holló Lajos, a ki léccel verte a testőrök fejét, Bánffy Dezső báró, a ki egy miniszteri széket a padsorok közé vágott, Pap Zoltán, a ki folyton ordított: Golyót! Tiszának, akasztófára Percel Dezsőt! Ezenkívül tanuk bizonyítják, hogy Lengyel Zoltán kést is rántott. Ezeket a képviselőket lázadással vádolja a kir. ügyészség.“

— **Bokréta-ünnep.** Dec. 17. szombaton d. u. tartották meg a r. kath. gimnázium új épületének bokréta-ünnepét. A falak annyira fel vannak emelve, hogy rakják rá a fedelet. Bámulatos szorgalommal és kitartással ifj. Csizsár Lajos, ez a talantum építőmester, diadalmaszkodott minden akadályon. Rövid három és fél hónap alatt 7000 köbméter falat rakott fel. Persze a boltozati munkálatok s itt-ott közepfalak ezután lesznek bevégezendők. De így is jó szerencse, hogy megvan. Munkásai állandóan kereshettek, s ő is felszabadult a kötés terhe alól. Az ünnepet d. u. 5 órákor tartották meg. Jelenvoltak: dr. Lázár István főispán, Mikó Árpád ny. főispán, Karácsony Márton, a mindnyájunknak őszinte öröme felgyógyult apát-

almas fenyőfát állított fel, amelynek ágain számtalan gyertyácskák ragyogtak, különféle gyümölcs és édesség függött.

Mások szerint Straszburg város diésősége (Rietchel, f. m. 149.) a karácsonyfa eszméje. Ott díszlett az állítólag legelőször 1604. körül.

Kezdetben nagy hódító erővel a karácsonyfa nem díszelkedhetett. Igen lassan nyert polgárijogot a különféle népeknél. Közepéhez érkezett már a XVIII. század, midőn csaknem egész Európát otthonának nevezhette!

Hazánkban a múlt század 30-as éveiben említik a karácsonyfát legelőször. Még később, 1840 körül kezdték meghonosítani Francia- és Angolországban, ahol legújabbán már vasból készítik.

Napjainkban már mindenütt el van terjedve és általános kedveltségnek örvend. A karácsonyest olyan tényezője, amely nélkül nagyon ridegnek, igen hiányosnak látszanak.

Nem is képzelhető olyan fásult kebel, a mely ne érezné annak a kedves jelenetnek hatását, midőn a szerető anya éjjeli és nappali szorgoskodása folytán feldíszített karácsonyfát először pillantják meg az ártatlan gyermekek. Szép jelentősége is ajánlja a százados szokást.

Jelképe az azon ígért bevéltásának, amelyet az Úr Oseás profétánál tett, midőn így szólt: „Olyan lesznek, mint az örökzöld fenyő. Rajta fogjátok találni gyümölcsömet.“ (Oseás. XIV. 9.)

A folyton viruló fenyő azonban nem jelenthet mást az Úr ajkain, mint a fogyatkozást nem ismerő, mindentátható és megelevenítő életet, a melyet a bethlehemi Kisded hozott a földre.

Azok a gyertyácskák, melyek a karácsonyfát fénybe borítják, jelképei annak a világságnak, amely Bethlehem virányain felragyogott és onnan a föld kerekéig szétsugárzott.

A karácsonyi ünnepek legrégebbi szokásainak egyike az ajándékokkal való kedveskedés. A szent éj eseményében Isten legnagyobb kegyét, legrágább ajándékát látta a keresztény világ. Ezen végtelen jóság és szeretet emlékét óhajtják felújítani s ápolni azok az ajándékok, a melyek karácsony körül oly nagy szerepet játszanak.

Also prágai szerzetes már 1400-ban külön könyvet szentelt a karácsonyi ajándékozás leírásának. A szokás annyira el volt már akkor terjedve, hogy karácsony estéjét nem habozott a „largum sero“, akakozó est címével feldíszíteni.

„Az ég nagy ajándékainak emlékére és tiszteletére — írja Also — adakozóbbak ez estén a keresztények . . . Nines oly szegény család, amely ekkor ajándékot nem adna . . . A vagyonosabb és jobb lelkű emberek megnyitják kapuikat, hogy minden szükölködő beléphessen és némi táplálékot kaphasson . . . Nyitva tartják zsebeiket, hogy szegényeknek alamizsnát oszthassanak . . . Sok helyütt az is divathan van, — folytatja Also, — hogy a gazdagok közszemlére teszik ki drágaságaikat, ékszereiket, mükineseiket. Emlékeztetni akarnak arra, hogy az Atya legrágább kincsét, egyetlen Fiát adta e nap az emberiségnek“, (G. Rietschel, i. m. 124.)

Nemcsak a szegényeket szokták volt azonban adományokkal megörvendeztetni. Általában

ajándékokkal kedveskedtek egymásnak az emberek.

Az ajándékok minőségére nézve Vinita Tamás nyujt tájékoztatást, 1571-ből fennmaradt beszédeben mondja, hogy a szülők 1. néhány kis pénzdarábot; 2. édességeket; 3. játékokat; 4. ruhaféléket; 5. taneszközöket és 6. egy veszőcskét összeszomagolnak és így juttatják gyermekeik kezéi közé.

Nemcsak a közönséges polgárok, hanem a hatalmasok is hódoltak mindig e szokásnak.

Agost száz választó fejedelemről tudjuk, hogy 1572-ben Christian fia és Dorottya, valamint Anna leányai számára Lipcsében rendelt karácsonyi meglepetéseket. Nagy kedvelője lévén a vadásztnak, a kis herecnek egy vadászati jelenetet készített, amely 75 alakból állott. A „fejedelmi kisasszonyok“, mint őket az egykorú feljegyzés nevezi, babákat és azok számára buktorokat, edényeket, ruhákat kaptak. Nem hiányzott azonban az ajándékok mellől a hivatalos vesző sem. (G. Rietschel i. m. 131—132.) Az ajándékokat Rauscher Jeromos lipcsei polgármester szállította Thorganba, a fejedelmi udvarhoz, amely nagy tetszéssel fogadta a tárgyakat. Érdekes Rauscher feljegyzése is. Hat napig volt úton Lipcséből Thorganba. Mindent összeszámítva 10 forintot és 11 garast költött el.

Apafy Mihálynak — mint Bornemissza Anna fejedelemné írja — 1687-ben a török szultán, XIV. Lajos és a bécsi udvar kedveskedtek különféle karácsonyi ajándékokkal. (Budapesti Hírlap, 1904. október 15.)

főesperes, a gimn. tanárikar, az ifjúság élén és az építő bizottság több tagja. A Himnusz elneklése után egy munkás a másodemeleti alásról munkatársai nevében elmondotta a szokásos köszöntöket. Azután Karácsony apát intézett szep beszédet hozzájuk, méltatván a státusz és a püspök érdemei mellett a derek munkásnép kitartását, mely által az épület ennyire haladt. Végeztül elnekláltak a Szózatot. Ünnepe után ifj. Csizsár Lajos építőmester lakomára hívta a vendégeket s megvendégelte összes munkásait is. Az egész úri társaságnak Mátyás Sándor vendéglőjében, a segédeknek ugyanott, a napszámosoknak az új épület pincehelyiségében terítették fel a házigazda. Érdekes felköszöntőkben nem volt hiány. Ezek közötti megemléjük, hogy az apát történelmi visszajelentés keretében kiemelte a gimn. létesítése alkalmából, hogy az első gimnázium Maros-Vársárhelyen, a Lázár- és Mikó-családok támogatásával épült, a mely családoknak sarjai gr. Lázár István főispán és Mikó Árpád ny. főispán személyében, ez alkalommal is mint közreható tényezők szerepelnek.

— **Választások előtt.** A „Székely-Udvarhely” szerkesztője a székelyföldi összes újságok szerkesztőjeihez szíves közlés végett a következő felhívást intézte: „Székely testvérek! A székelységnek tudvaleg igen fontos magyar nemzeti hivatása van a Székelyföldön. Ezer esztendője őrzi, veda a magyar haza keleti részét. Most előreláthatólag az 1905-ik év elején új országgyűlési képviselőválasztás lesz. Egyenlő akarattal, politikai partállásra való tekintet nélkül, követeljük minden igaz székelyt, hogy az új képviselő-jelölt a kolozsvár — marosvásárhely — székelyudvarhely — sepsiszentgyörgy — konstancai: egyedül helyes és valódi székely vasúti fővonal kiegészítésének tervezetét magáéva tegye és annak mielőbb leendő megvalósítását minden lehető eszközzel elősegítse. Ez volna most a Székelyföld egyik legfontosabb és általános életkérdése s épen azért, aki népünk és az ország javát szívvel-lelekkel igazán akarja, nem fog elzárkózni, kiterőt keresni előle. A fontos ügy

részletes megvilágítására: Borszékely Soma ny. miniszteri oszt. tanácsos székely hazankiától közelebből nagyobb terjedelmű, térképekkel és számításokkal bíró könyv kerül ki sajtó alól a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában. — Vannak még kisebb-nagyobb érdeklő specialis székelyföldi ohajtásaink a székely kongresszusból kifolyólag is bőven; ezeknek összefoglalását és felszínre-vetését azonban ezidő szerint másoktól várjuk. Vajha székelyföldi laptársaink megerlelés céljából lefoglalnának maguknak egy-egy kimagaslóbb kérdést! . . .

CSARNOK.

A görög világnézet.

Irla. Kárpiss János.

Korunk kulturájának mindnyájan részesei vagyunk. Egyikünk nagyobb fokban, másikunk kisebb mértékben. Az ismeretek, a tudomány, a műveltség határai mai nap sokkal messzibbre nyúlnak, a tudósnak nagyobb területet környezik be, mint azelőtt. S a jövőben még egyre terjedelmesebb és fokozottabb lesz a haladás, mert hisz az emberiség hivatása a tökéletesedés. Az emberi értelem folytonos vizsgálódással mind mélyebbre hatol az ismert dolgok lényegébe, állandó kutatással mind messzibbre terjednek majd a világban való helyi ismereteink, s az elmúlt időköt betöltő események, viszonyok és természeti tünemények ismerete egyre növelni és mélyíteni fogja az emberi tudást.

A jövő emberei örökségül veszik a mi művelődésünket és azon építenek tovább, épen úgy, amint mi is elődeinktől vettük a mi kulturánkat. Egészen természetesen merül fel tehát itt az a kérdés, honnan való ez a mi művelődésünk? kikől, hol született? hol volt a bölcsője? hogy fejlődött és hol az az ősforrás, amelyből mi azt merítettük és meritjük?

Két munka ismerteteti meg velünk legjobban az emberiség ifjúkorát. Az egyik a Biblia, nevezetesen az Ótestamentum, a másik Herodotosz, a költők fejedelmének, két halhatatlan

eposza, az Ilias meg az Odüsszeia. Az első a monotheizmusnak, az egyisteniségnek, a másik a polytheizmusnak, a sok istenségnek világát rajzolja. Az első az isteni kinyilatkoztatásnak munkája, a másik a naiv ember természetes gondolkodásmódját és érzelmevilágát nyújtja. Belőle teljesebben ismerjük meg az embert, tehát önmagunkat, mert látjuk, hogyan gondolkodtunk és éreztünk ezelőtt háromezer esztendővel, s egyúttal megismerjük az emberi szellem legistenibb nyilvánulásának, a költészetnek örök időkre szóló és utolérhetetlen alakjait.

Az óvilág, de különösen Európa művelt népei a Biblián kívül kulturájukat főleg a görög népnek köszönhetik, egyrészt közvetlenül, másrészt közvetve Róma útján. A kiesiny, de zseniális görög nép volt az, amely az emberi gondolkodás kezdeteitől egész a földi lét legmélyebb problémáig a modern művelődés összes kérdéseit fölvetette és bizonyos fokig kimerítette.

A görög népnél alakult ki ugyanis talán minden népek közt legelőször az ethikai közszellem. Ez a közszellem kifejezést nyert a görög társadalmi, politikai életben, a tudományban és művészetekben egyaránt. S a görög irodalom és történelem beigazolja nekünk azt, hogy tárgya, tartalma, eszméje szerint sokkal szorosabban forrott össze népének gondolatvilágával, mint ahogy ezt a mai korban bármely nemzetnél, de különösen nálunk magyarkorunk tapasztaljuk. S a görög népnek, ezen úgy testére, mint lelkére nézve egyaránt szép fajnak az a jellegzetes közszelleme egyrészt sajátos vallási felfogásában, másrészt erkölcsi és társadalmi nézeteiben, egy szóval speciális világnézetében gyökeredzett.

Mig az Ótestamentumban azt olvassuk, hogy az Isten a maga képére és hasonlatosságára teremté az embert (Mózes I. k. 1. 26-27.), addig a görögöknél éppen ellenkezőleg az ember a saját képére és hasonlatosságára alkotta az isteneket. Szellemesen igazolja ezt Phaidias a legkiválóbb görög szobrász: „Azért adunk emberi alakot az isteneknek, mert ennél tökéletesebbet nem ismerünk.” Az isteneknek ilyen emberi alakban és természetben való elképzelését a anthropomorphizmusnak nevezzük.

Eszerint tehát az istenek nem egyebek, mint tökéletesebb emberek. Csupa emberi tulajdonságok vannak bennök, csak hogy magasabb mértékben. Így tehát állagukra, substantiájukra nézve qualitative, minőségileg nem különböznek az emberektől, hanem csakis quantitatively mértékileg a tulajdonságok fokára nézve. Szébbek, nagyobbak, erősebbek, hatalmasabbak, egy szóval kiválóbbak az embereknél és mindenkifőlött halhatatlan lények. Mindentudásuk s hatalmuk azonban csak korlátolt. Sőt még az emberi hibáktól, szenvedélyektől sem mentek. Mint nekünk, ha élni akarunk, nekik is emniök és inniök kell, hogy halhatatlanok maradhassanak. Esznek pedig a mbrosiát és isznak nektárt, s ettől aztán nem közönséges állati vér, hanem ichornak nevezett isteni nedv folyik az ereikben. Jóllehet halhatatlanok, mégis bajok érhetik őket, fájdalmakat szenvednek és a betegségeknek is alá vannak vetve. Az embereknél kiválóbb jelességeik pedig még az embereknél is alacsonyabb gyarlóságokkal párosulnak.

A görög ember nem ütközött meg az isteneknek a hibáin. Sőt ezekben a saját gyarlóságaira nyedséget talált. Innen van az a bizonyos nyugodt, derült világnézet, amely a homerosi hősöket jellemzi. Sohasem keresik magukban, hanem mindig az istenekben a hibát.

A karácsonyi ajándékok nagy elterjedését azok a hatósági rendeletek is bizonyítják, amelyek a visszaélések megakadályozása céljából lőnek ki bozsátva.

A legáltalánosabban dő szokások szerint a karácsonyfa árnyába helyezik az ajándékokat. Sokszor küldönc, igen gyakran a posta közvetíti továbbításukat.

Vannak azonban az ajándékozásnak a rendestől eltérő módzatai. Németország egy tartományában annak jelképezésére, hogy a székelyek nagy ajándéka az égből szállott észrevétlenül az ablakon át igyekeznek az ajándékokat rendeltetésük helyére juttatni.

Számtalan papírba burkolva a tárgyat, ráírják annak a nevet, akinek részére szánva van. Mielőtt a székelyek a kezükbe veszik, erősen dörömbölnék az ablakon.

A csomagok nem ritkán igen érdekesek. Valódi példányok a találatok. A kis mellű, gyűrű, karperec óriási szalmacsizmában rejtőzik. A kis porcellán tojáska, ritka nagyságú eszerpnyuk bensejében pihen. A miniature virágtartó oly esomagban lappang, hogy kibontása próbára teszi a türelmet. (U. o. 132. — Fritz Ostwein Deutsche Weihnachten. Gotha, 1892. 95—96.)

Igen kedves a sok helyütt hazánkban divó eljárás.

Nem a karácsonyfa alá, hanem egy szakajtóba helyezik az ajándékokat. A szakajtó már vacsora előtt az asztal alá tétetik. Alatta kevés kukorica van elrejtve.

A nép hite szerint éjjel megjelenik a kis Jézuska. Kiseretében bölcsőjének őrei, „az ökör és szamar” szintén betekintenek a hajlékba. Hogy az állatok ne legyenek kénytelenek éhesen távozni, kukoricát rejtenek a szakajtó alá.

A vacsora folyamán alatt közzé kell a szakajtóra vigyázni. A közönség nem sokáig el, aki feldönti!

Ha a gyermekek már pihenőre tértek, a szülők elhelyezik a szakajtóba az ajándékokat és úgy állítják fel, hogy a felelőre gyermekek azonnal észrevehessék.

Azt akarják a jó szülők, hogy ezen szent reggelen mosoly legyen a gyermekek első pillantása, boldogság első szivdobbanása.

Nincs az a tisztá és gazdag forrás, amelyből több és nemesebb öröm fakadna, mint az a kedves ünnep, amelyen az isteni szeretet békét, megbocsátást, kiengesztelődést varázsol a földre.

Diadalünnepe ez a világ átalakulásának, az emberiség váltásának, a társadalom újja születésének.

Mindaz a hit, amely a lelkeket boldogítja; mindaz a szeretet, amely a kebleket tettekbe indítja; mindaz a remény, amely biztat és vigasztal; annak a lelkiéletnek gyümölese, amelyet a betlehemi Kisdéd csepegtetett a szívekbe.

A karácsonyfa gyertyácskái, az ajándékszalag meglepetései, a páztorjátékok dallamai és az ünnep más szokásai hathatósan ápolják a lelkiéletet.

Megérdemlik, hogy megmaradjanak abban a becsülésben, amelyet a századok részéről tapasztaltak.

Agamemnon azon elvakulását, hogy megsértette az achaiok legvitézibbjét, az isteni Achilleust, s ezzel haragra lobbantotta és a haretől való visszavonulásra kényszerítette, azzal meentegeti, hogy hiszen hasonló elvakulás magával Zeussal, az istennek atyjával is megese. Felhozza (Homeros Ilias XIX. 95.—136.), hogy a vészthozó Até, Zeusnak fenséges leánya mint ejtette meg egykor magát Zeust. Aznap ugyanis, amikor Zeus tudta, hogy fia Herakles világra fog jönni Álkmenetől, eldicsekedett a többi örökkévaló istenek előtt, hogy olyan ember születik ma az ő nemzetségeből, aki uralkodni fog a körü-

lötte lakók felett. Felesége Hera, akinek sehogy sem tetszett a 'dolog, felloszajkodott és unszolta az istent, hogy esküdjek meg erre. Zeus meg is esküdött. Ekkor Hera mint a szülésnek istennője úgy irítette a dolgot, hogy aznap Sthenelosnak a fia Eurystheus született és Herakles csak ma-znap, s így ő az előbbinek szolgálja lett. Zeus erre haragjában megragadta Até istenszszonyt és azért, hogy őt olyan oktalan és káros dicsekvés eszabította, levetette az égi Olymposról a földre, az emberek köze. S lám azóta közöttünk el az oktalan, a hiú dicsekvés.

(Folytatása következik)

Lehetővé teszi, hogy a szobák mázolás alatt is használtassanak, mivel a kellemetlen szag és fassú, ragadós száradás, mely olajfestékek és az olajlakkok sajátja — elkerültek. E mellett használata olyan egyszerű, hogy kiki maga végzheti a mázolást. A palló nedves tárggyal feltörölhető, anélkül, hogy elvesztené fényét. Meg kell különböztetni

szinezett szobapailó fény máz, sárgásbarnát és mahagonibarnát, mely akárcsak az olajfesték födi be a pallót s egyúttal fényt is ad. Ezért egyaránt alkalmazhat régi és új pallóra. Teljesen beföd minden foltot, korábbi mázolást, stb. van azután

tiszta fény máz (szinezetlen)

új pallóra és parkettra; mely eszupán fényt ad. Különösen parkettra és olajfestékekkel már bemázolt egész új pallóra való. Csak fényt ad, emélfogva nem födi el a famustrát.

Postacsomag, körülbelül 35 négyszög méter 2 közép nagyságú szobára való) 5 frt. 90 kr. vagy 9 1/2 márka.

A közvetlen megrendelések minden városban, ahol raktáron vannak ide küldendők. — Minta mázolások és prospektusok ingyen és bérmentve küldetnek. A bevásárlásnál tessék jól vigyázni a cégre s a gyári jegyre, mivel ezt a **több mint 35 éve létező gyártmányt sok felé utánozzák** és hamisítják, rossz és gyakran a célnak meg nem felelő minőségben hozzák forgalomba.

Cristoph Ferenc

a valódi szobapailó fénylakk feltalálóje és egyedüli gyártója

== FÖRAKTÁR: ==

DAHINTEN VIKTOR

vaskereskedésében GYULAFEHÉRVÁRT.

BAUMANN ARNOLD

GÖZÉRŐRE BERENDEZETT ASZTALOS, ARUGYAR GYULAFEHÉRVÁRT.

T. CZ.

Szíves figyelmébe ajánlom azt, hogy eddigi

NAGY BUTORRAKTÁROMBAN

60 teljesen berendezett szalon, ebédlő, hálószoba stb. bármikor megtekinthető.

A VIDÉK LEGNAGYOBB SZÖNYEGRAKTÁRA
szalon- és futószőnyegeken, nálam található nem kevésbé nagy raktár **HAJLITOTT** **SZEKEKBEN.**

Díványok nagy választékban teljesen készen kaphatók.

Karapitos- és díszítő-műhelyem kiváló szakértelmű munkatérrel van ellátva.

Ajánlom egyidejűleg saját készítményű galv. aczélsodrony ágybetét és tisztítóméret.

TEMETKEZÉSI INTÉZETEM

a legmagasabb igényeknek is teljesen megfelelően van berendezve, mindenkor 100, sőt több koporsót tartok raktáron s két gyászkozsűt, köztük egy díszes ávegkoszt. Már a 100 koronát meghaladó temetéseknél új találmányú s higiénikus szempontból kiváló eleményel bíró legtisztító készülékemet (desinfections-apparat) ingyen adom használatra.

Elvállalom **épület, butor, portal** készítesét és **gyógyszertárak** berendezését; javítást s minden szakmámra való munkálatokat. Mindennemű **mázoló munkák** gyorsan és teljesen készíttetnek el.

Hirdetések jutányos árban felvétetnek e lap kiadóhivatásában.

ANGSTER JÓZSEF és FIA

pécsi, kalocsai, győri és kassai székesegyházak orgona-építője. **Orgona és harmonium-gyár**

== PÉCSETT. ==

Alapítottatott 1867.

Két arany, egy ezüst és egy nagy milleniumi éremmel kitüntetve.

Ajánljuk kitünő hangu és erős szerkezetű **crescendo orgonáinkat**. — Különösen a legújabb **légnymatu** (pneumatical) rendszer szerint épült orgonáinkat, melyek a rendkívül könnyű játékmód és regisztrálás mellett még azon nagy előnnyel is bírnak, hogy a **templom nedvessége** nincs befolyással rájuk.

Legjobban bizonyítja műveink jóségát, hogy üzletünkben 450-nél több **új orgona mű** került ki.

Raktáron kitünő hangu **harmoniumok minden nagyságban** (155 koronától 1000 kor.-ig).

Mindennemű **javitásokat, hangolásokat és átépítéseket** olesón elvállalunk.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Siker hirdetésekkel

csak a hirdetések célszerű fogalmazásával, megfelelő tipografiai alak-
 jával és az alkalmas újságok helyes megválasztásával érhető el. Ennek
 elérése céljából forduljon **Mosse Rudolfi hirdetési irodájához**
Budapest, IV. Ferenciek-tere 3. ezen iroda a siker elérésére szük-
 süges felvilágosításokkal díjmentesen szolgál. — Csak az újságok eredeti
 sorai, nagyobb megbízásoknál legmagasabb árkedvezményeket engedé-
 lyezése mellett számítatnak fel; ezen intézet igénybevétele által több
 nagy előny mellett a hirdetési költségekben megtakarítás is elérhető.

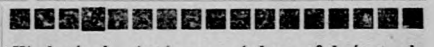
Kinek

eladó **birtoka** van, vagy a ki **birtokot** venni
 szándékozik, vagy ha eladásra szánt

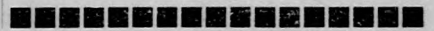
**könyvtára, irodalmi műve,
 zene eszköze, festménye, régi könyve,
 olajfestésű képje, szobra,
 fegyvere, régi pénze, ékszere, butora,
 háztartási, gazdasági és más eszköze**
 van, az hirdessen a **KÖZMŰVELŐDÉS**-ben,
 mely lap a felsoroltak iránt érdeklődő közönség
 körében igen nagy számban forog közkezen.

Nyavalyatörés!

Ki nyavalyatörés, göres és más ideges állapotban
 szenved, kérjen iratot, ingyen és bérmentve kap-
 ható a szabad. Hattyu gyógyszerár által Majna Frankfurt.

Hirdetések jutányos árban felvétetnek
 e lap kiadóhivatalában.

Sürgöny: Blaskovits Sokszorosán kitüntetve.

TEMPLOM FESTÉS.

Első orszá-
 gos műfes-
 tészeti és
 iparműve-
 szeti intézet.
 Alapított
 1887-ben

BLASKOVITS BÁTORI MIHÁLY

Szabadka, VII. kerület, Erdő-sor 66. szám.

A főt. papságnak bíboros hercepprimás úr ő eminenciája 67.898. szám alatt és Tolna
 Festetich Tazsilo gróf úr ő nagyméltósága által ajánlva. Az oktatást ő nagyméltósága
 Császka Gy. kalocsai érsek úr nagylelkű áldozatkészsége folytán olaszországi műfestők
 és műmárványozóktól nyertem

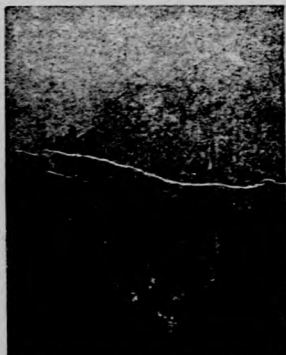
Templomfestés stíluszerint, gipsz-márvány (stucco), kereszték aranyozása állvány nélkül. Templommeszelés
 eső által le nem mosható. **Oltárképek készítése művészi kivitelben bámulatos olcsón.** Szegé-
 nyebb egyháznaknak 25% engedély! **Elismerő nyilatkozatok rendelkezésre bocsájtatnak**

Olajba oltárkép	magas centm.	50	70	90	100	125	160	180	220
	korona	25.—	40.—	55.—	70.—	100.—	125.—	170.—	200.—

Egy életnagyságú arckép, mert örök bése van és egyszerszerű szabadis... önyös név-, név- és születésnapj, vagy egyéb
 alkalmi és ünnepi ajándékol szolgál. — Ezeket az arcképeket bármily... kép után a legfinomabbl. kivitelben készítem e

Nagysága	25×32	35×45	55×65	65×85	75×110	85×125	100×150
	18	25	40	55	95	120	180

Poichromozott fa-szobrok	magas centm.	50	70	90	120	140	150	160	170	180	200
aranyozott szíellel	korona	30.—	40.—	50.—	100.—	135.—	150.—	170.—	185.—	240.—	300.—

Európa szálloda Gyulafehérvárt.

Teljesen átalakítva és renoválva.

Elsőrangú szálloda minden kényelemmel berendezett 30 szobával.

Mérsékelt árak. ☉ Villamos világítás. ☉ Fürdő.
 Telefon. ☉ Társas kocs. ☉ Kitűnő konyha. ☉ Valódi borok.
 Kőbányai sör. ☉ Előzékeny és figyelmes kiszolgálás.

Haas Vilmos, szállodás.